קח א מיי' פי"ז מהלכות אבות הטומאה הלכה ה:

קט ב מיי' פ"י שם הלכה ג:

[דהוי ליה לכתוב בחלל כמו. למעל' הנוגע בעצם או בחלל אלא הכי כתב חרב מיותר להורות דחרב הרי הוא כחלל ערוך ערך חל]

°בחלל חרב *חרב הרי הוא כחלל, והויא ליה אב הטומאה וקסבר שלישי מותר לעשותו ראשון, ומאי דוחקיה דרב יהודה לאוקמיה בנר של מתכת, נוקמיה בנר של חרס ומאי הוסיף דאילו התם טמא-וטמא ואילו הכא פסול-וטמא. אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי איריא דתני נר שנטמא בטמא מת ניתני שנטמא בשרץ אלא איזהו דבר שחלוקה טומאתו בין טומאת מת לשרץ הוי אומר זה מתכת. °אמר רבא ש"מ קסבר ר"ע *טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מכדי האי נר מאי קא מהניא להאי שמן אי לאיפסולי גופיה הא פסיל וקאי, דילמא לטמא אחרים מדרבנן אי מדרבנן מאי איריא באב הטומאה אפילו בראשון ושני נמי תחלה הוי *דתנן °כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה °חוץ מטבול יום אלא, ש"מ דאורייתא היא: א"ר מאיר מדבריהם למדנו וכו': מדבריהם דמאן אילימא מדברי ר' חנינא סגן הכהנים, מי דמי התם טמא-וטמא הכא טהור-וטמא ואלא מדברי ר"ע, מי דמי התם פסול-וטמא הכא טהור-וטמא, נימא קסבר רבי מאיר: מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן דמדאורייתא טהור מעליא

ומאי

בחלל חרב. הקיש חרב לחלל מתכת שנגע במת הרי הוא אבי אבות הטומאה כמת עצמו ושנגע בטמא מת הרי הוא אב הטומאה כמוהו גזירת הכתוב הוא במתכת אלא טומאת מת ולא אלא שאר טומאות: **וס"ל**. נר אב הטומאה וכשנותן שמן שלישי לתוכו נעשה ראשון: **נוקמה בנר של חרס**. דאינו אלא ראשון כנוגע בטמא מת ואשמעינן ר"ע דשלישי מותר לעשותו שני ודקשי' לך מאי הוסיף אדר' חנינא הוסיף טובא דאילו התם גבי בשר קדשים כי שריף שלישי בהדי ראשון ועשהו שני טמא היא מתחלה לטמא אחרים שהשלישי עושה רביעי בקודש ועכשיו כשהוא שני הוי טמא כלומר לא נשתנה שמו לקלקול יותר מבראשונה ואלו גבי עדותו של ר"ע גבי תרומה קאי דאילו שמן קודש אינו אלא של מנחות ונאכל הוא ואינו ראוי להדליק נר ואם נטמא קודש שנתנו במנחה משקדש בכלי אין לו היתר לכהנים ונשרף בקודש בבית הדשן כשאר פסולי קדשי קדשים אבל שמן תרומה שנטמא כהנים מדליקין בו דכתיב נתתי לך את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה ואמר רחמנא שלך תהא להסיק' תחת תבשילך ביבמות בפ' הערל (דף עד.) ושמן שלישי של תרומה אינו טמא לטמא אחרים אלא פסול דאין שלישי עושה רביעי בתרומה וכי הדר עביד ליה שני ה"ל טמא: **מפני' קשיתיה**. לרב יהודה מאי איריא דתני טמא מת אי בנר של חרס קאי ובראשון עסקינן למה לי דנקט שקיבל טומאה זו מאב הטומאה' של מת ליתני שנטמ' סתם ואנן קי"ל דאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה ומה לי אב הטומאה דמת מה לי אב הטומאה דשרץ אלא מדנקט מת ש"מ בנר של מתכת עסקינן דיש חילוק בו בין נגיעת אב הטומאה דמת לאב הטומאה דעלמא ואשמעי' דבנר שהוא עצמו אב הטומאה קאמר: **ש"מ**. מדקאמר הוסיף ר"ע קסבר טומאת משקים לטמא אחרים דאורייתא היא ודלא כהני תנאי דפירקין דאמרי לקמן* שאין משקין מטמא אוכל מן התורה אלא מדרבנן דאי ס"ד דאין משקין מטמאין אחרים אלא מדרבנן מאי תוספת דאוסיף ר"ע דאמר שהשמן שהיה שלישי עשאוהו ראשון ומה בכך האי נר אב הטומאה, כי עשאו ראשון להאי שמן מאי מהני ליה אחרי שלא יטמא אחרים: **לאפסולי גופיה**. הוא דמהני ליה הא פסול וקאי: **דילמא**. אהני ליה שיטמא אחרים מעכשיו מדרבנן: **אי**. תוספת דרבנן אתא לאשמעי' מאי איריא דנקט שמדליקין אותו בנר אב הטומאה שעושין אותו להאי שמן ראשון דאורייתא א"כ אשמעינן שמדליקין אותו בראשון לטומאה או בשני לטומאה נמי תחלה הוי כלומר איכא נמי תוספת מדרבנן כי הואי שנעשה ראשון מדרבנן ומטמא עוד שני ושלישי דהא גזור רבנן על המשקין שאפילו נגעו משקין בשני יעשו ראשונים: **דתנן כל הפוסל את התרומה**. כל הני דמייתינן בפ' ילאות השבת (דף יג:) גבי שמונה עשר דבר שגזרו עליהם תורת שניים לפסול את התרומה מטמאין משקין אפילו חולין להיות תחלה חוץ מטבול יום שפוסל לתרומה מן התורה וגזירת הכתוב היא ומ"מ איקלישא טומאה דידיה ולא גזרו ביה לעשות משקין תחלה דאין דברי תורה צריכין חיזוק ומשום דמשקין עלולים לקבל טומאה ומה היא עלילתן? שמקבלין טומאה שלא בהכשר גזרו עליהן חומר הרבה שיהו כהנים נזהרין לשומרן: **אלא ש"מ**. מדמהדר למעבדיה ראשון דאורייתא ש"מ לטמויי אחרים ולעשותן שני דאורייתא קאמר, כל סדר טומאה דאב עושה ראשון, ראשון שני, בחולין ותו לא, ושני שלישי בתרומה, ושלישי רביעי בקודש כולה מדאורייתא הוא בפירקין: **נימא קסבר ר"מ**. מדליק מדבריהן קסבר מתני' דר' חנינא 'בשר שנטמא באב הטומאה' דקתני באב הטומאה דאורייתא דכל אב הטומאה דאורייתא הוא אבל 'בשר שנטמא בוולד הטומאה' דקתני כגון שנטמא בוולד הטומאה דרבנן כגון כלי שנטמא במשקין, דמדאורייתא אין אוכלין ומשקין מטמאין כלי שאין אוכל נעשה אב הטומאה ורבנן גזרו שיהיו משקין מטמאין כלי משום משקה זב וזבה שהן אב הטומאה כגון רוקו ומימי רגליו בפ"ק דנדה (דף ז:) והאי בשר נטמא באותו כלי דהוי וולד וולד דרבנן שהמשקין היו וולד הטומאה והכלי היא וולד וולד דרבנן ומדאורייתא טהור הוא והאי בשר שנעשה שלישי על ידו טהור גמור מן התורה הוא ואשמעינן ר' חנינא דכיון דאיכא עלה טומאה דרבנן מטמאין לה בראשון דאורייתא:

ומאי

ואילו הכא פסול וטמא. °אע"ג דשלישי של תרומה מטמא הקודש כמו שלישי דקודש דתנן במסכת טהרות (פ"ב משנה ז) שלישי שבכולן מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קודש ואתרומה קאי °מ"מ אור"י דמגע טבול יום לא חשיב כשלישי דאפילו בקודש גופיה לא מטמא דבמעילה בפ' חטאת העוף (דף ח.) תנן חטאת העוף מועלין בה משהוקדשה נמלקה הוכשרה ליפסל בטבול יום ודייק בגמרא לאיפסולי אין לטמויי לא והכי סבר רבי עקיבא לקמן (דף יט.) בהסולת והקטורת והלבונה וכו' מיהו תימה דשלישי דטבול יום יעשה רביעי מק"ו ממחוסר כפורים כדמסיק רבי יוסי שלישי דעלמא ונימא מה מחוסר כפורים שמותר בתרומה פסול בקודש שלישי דטבול יום שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקודש ואם יש שום מיעוט בשלישי דטבול יום א"כ כי עביד לקמן ק"ו נימא שלישי דטבול יום יוכיח ובירושלמי במסכת חגיגה פריך לה:

אפילו בראשון ושני נמי תחלה הוי. מכאן משמע דשמן חשוב משקה ולקמן (דף יז.) גבי משקה בית מטבחייא וכן בכמה דוכתי והא דתנן (טהרות פ"ג משנה ב) ר"מ אומר שמן תחלה לעולם וחכ"א אף הדבש ור"ש שזורי אומר היין פירוש דווקא יין אבל הנך לא ופסקינן בהקומץ רבה (מנחות לא.) דהלכתא כוותיה אור"ת דהתם מיירי בנקרש ואחר כך נמוח כדמשמע בתוספתא* דקאמר התם במה אמרו שמן תחלה לעולם בנקרש ואחר כך נמוח ובלא נקרש משמע דכ"ע מודו וכן משמע בריש פ"ג דמסכת טהרות (משנה א) דקתני התם הרוטב והגריסין וחלב ושמן שהן משקה טופח הרי הן תחלה קרשו ואח"כ נימוחו הרי הן שניים ובתר הכי קתני ר"מ אומר השמן תחלה לעולם והיינו לעולם אפי' קרשו והא קאי ר"ש שזורי והכא משמע ליה בלא נקרש*:

הכא טהור וטמא. הקשה ר"י לוקמ' בז' דאסור מדאורייתא והיינו מדבריהם כי היכי דשלישי דאורייתא מותר לעשותו שני ה"נ איסור דאורייתא ורבי יוסי דאמר אינה היא המדה אית ליה דלית לן למילף איסור מטומאה כמו שאפרש לקמן לר"ל משום בר קפרא דלא ילפינן איסור מטומאה ואור"י דלא בעי לאוקמא בשבע דשורפין תרומה טהורה עם הטמאה משמע ליה כדרך שבני אדם רגילין לשרוף והיינו בשש:

התם פסול וטמא והכא טהור וטמא. וקשה לר"י בשלמא למ"ד אוכל מטמא אוכל א"ש דלא יליף איסורא דרבנן בשעה ששית מפסול דאורייתא אבל למ"ד אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא אמאי לא יליף שפיר כמו שמותר לעשות מפסול דאורייתא ראשון דאורייתא ה"נ מותר לעשות מאיסורא דרבנן שני דרבנן כדקמדמי בסמוך דקאמר נימא דקסבר ר"מ כו' ואור"י דלא דמי דמקלקול דאורייתא שיכול לקלקלו עוד יותר אין ללמוד שיוכל לקלקל קלקול דרבנן יותר אפי' בקלקול דרבנן אבל בסמוך מדמי שפיר קלקול איסור דרבנן לקלקול שלישי דרבנן תדע דהא ר' יוסי דס"ל לקמן (טז.) טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא וה"ל וולד טומאה דר' חנינא דאורייתא לא יליף מיניה איסורא דרבנן שיהא מותר לעשותו שני דרבנן דלמ"ד אין אוכל מטמא אוכל כששורפו עם טמאה לא הוי אלא שני דרבנן וא"ת למאי דמוקים לה בולד טומאה דרבנן °ר' חנינא נמי מוסיף אדר' עקיבא דמר"ע דאמר פסול מדאורייתא מותר לעשותו ראשון לא שמעינן שיהא שלישי דרבנן מותר לעשותו שני ובירושלמי פריך לה וקאמר למ"ד בולד טומאה דרבנן לא בא ר"ע אלא לפחות תיפתר בטבול יום דבית הפרס שהוא מדבריהם אך שמחליף דברי רבי יוחנן לבר קפרא:

באב

רבינו חננאל

תנן הכהנים ומוקים רב יהודה למתני' בנר של מתכת דרחמנא אמר בחלל חרב ודייקי' מדהו' ליה למכתב בחלל כדכתי' [במדבר יט יח] ועל הנוגע בעצם או בחלל וכתי' וכל אשר יגע על פני השד' בחלל חרב או במת שמעי' מינ' דלא כתבו אלא ללמד כי החרב הרי הוא כחלל ותניא בספרי דבי רב בחלל חרב בא הכתוב ולמד על החרב שמטמא טומאת שבעה והנוגע בו טמא טומאת שבעה הא למדנו לכלים ולאדם וגו' תרס' בתחלת שחיטת חולין בענין טמא השוחט בקדשים האי טמא דאיטמי במאי אי נימא דאיטמי במת בחלל חרב כתיב וילפינן חרב הרי הוא כחלל אב הטומאה [הוא] שמייה לסכין תיול סכין תטמיה לבשר נתברר כי כל כלי מתכת הנוגעים בטמא מת הן אב והשמן שהיה שלישי עכשיו בנגיעתו בנר שנטמא בטמא מת נעשה ולד ראשון וקאמ' לן ר' עקיב' שלישי מותר לעשותו ראשון וכבר פרשנוהו בתחלת שחיט' חולין. וראינו לרבותינו הגאונים שהעמידו זה הנר שנהרג בו אדם הוא מכלל שאם לא נהרג בו אינה הדין עליו ונתקש' לנו שיש שמועות מוכיחות כאשר פירשנו ונדחק רב יהוד' ואמר נר של מתכת ולא אמר נר של חרש שאע"פ שהנר של חרש הנוגע בטמא מת טמא הוא והרי הוסיף ר"ע על ר' חנניה סגן הכהנים דר' חנניה לא אמר אלא טמא שלישי מותר לעשותו שני אבל טמא ופסול לא אמר ואלו ר' עקיבא הוסיף אפי' פסול[מותר] לעשותו טמא. מתני' קשית' מאי איריא מתני' נר שנטמא בטמא מת: אמר רבא ש"מ מדר' עקיבא דקתני הוסיף דטומאת משקין כגון השמן וכיוצא בו לטמא אחר דאורייתא היא דאי ס"ד מדרבנן הוא אבל מדאורייתא טמא הוא אותו המשקה ואינו מטמא אחרים כל שאינו מטמא פסול הוא הנה הטומאה השניה לא הוסיפה לו ולשמן כלום פסול היה מקודם ועכשיו פסול הוא ואלא מאי לטמא אחרים מדאוריי' הוא מכדי משקה לא שנא כי נגעו באב הטומאה ולא שנא כי נגעו בראשון ובשני אינהו שני עבדי דתנן בפ"ח [דפרה] כל הפוסל בתרומה מטמא משקין להיות תחלה חוץ מטבול יום למה לי למתני בנר שנטמא בטמא מת ולאוקמא בנר של מתכת ליתני בנר ואפי' בנר של חרש שמעינן מינה שלישי מותר לעשותו שני ראשון וטמא משקים לטמא אחרים דאורייתא: מתני' אמר רבי מאיר מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח כו' סברינן דחנגא

נושא/מבנה

נסיון לדחות

תשובה

נושא/מבנה (עד כאן:)

נסיונות לפענח זהותם של "מדבריהם" שמהם למד ר"מ את דינו

[לקמן יט. עש. שבת קח: נזיר נג: חולין ג.]

[לקמן טו:]

פרה פ"ח [מ"ז] [חולין לג.]

דף טו.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ואילו הכא וכו' אע"ג דשלישי. עיין חולין פו ע"ב תוד"ה משקה טבול יום: *בא"ד מ"מ אור"י דמגע טב"י. ע' חגיגה כ ע"א תוד"ה לחב"ע: גמ' אמר רבא ש"מ קסבר ר"ע. עי' טורי אבן מגילה דף יט ע"ב ד"ה ר' מאיר: תוס' ד"ה התם פסול וכו' ר"ת נמי מוסיף. עיין זבחים ג ע"א תוד"ה הכותב: